

GESCHIEDENIS

EEN HISTORISCHE SMELTKROES

De moderne Roemeense staat is grotendeels van 19de- en 20ste-eeuwse makelij en heeft minder dan twee eeuwen op de teller. De inwoners, de Roemenen, kijken uiteraard op een veel langere geschiedenis terug. Een bewogen geschiedenis vooral, die het resultaat is van de ligging van het land: een geografische smeltkroes in het hart van Zuidoost-Europa.

Terwijl de Romeinen er een Latijnse stempel aan gaven en de taal romaniseerden, raakte het gebied ook sterk beïnvloed door de Balkan- en Slavische volken. Via de Zwarte Zee kwamen de Roemenen in de Griekse en Ottomaanse machtssfeer terecht. In het noorden grensden ze aan het Russische rijk, in het noordwesten aan dat van de Habsburgers.

Toen Roemenië in 1878 eindelijk onafhankelijk werd, deed het dat eerst als koninkrijk; vervolgens, in 1947, als communistische republiek. De val van dictator Nicolae Ceausescu, in 1989, leidde een aartsmoeilijke periode van wederopbouw en democratisering in. Die duurt tot vandaag voort.

Daciërs, Geten en Romeinen

Maar dat is anno 2019. Als we het Roemeense verleden helemaal willen omspannen, moeten we minstens naar de late prehistorie terug. De Roemenen stammen in de eerste plaats af van de mythische Daciërs, een Indo-Europees volk dat aan het einde van het neolithicum, zo'n 3500 jaar geleden, tussen de Karpaten en de Donau neerstreek. De Daciërs gaven hun naam aan de regio die de Romeinen later Dacia zouden noemen. Ze waren onder meer verwant met de Thraciërs, die het huidige Bulgarije en Noord-Griekenland bevolkten.

Via wat vandaag Oekraïne is, ondergingen de Daciërs ook de invloed van de Scythen, Perzischtalige nomaden uit de Euraziatische steppe en de Kaukasus. Eind vierde eeuw voor Christus, als de Kelten de Donau volgen richting Zuidoost-Europa, treden de Daciërs de ijzertijd binnen. Bij de Grieken, die handelsposten bemanden aan de Zwarte Zee en ook hun schrift meebrachten,

© Figurine "The Thinker", 5000 - 4800 BC © National Museum of Romanian History, Bucharest

Dit beeldje dateert van 5000 voor Christus

stonden de Daciërs als Geten bekend. Hoewel het Dacische volk erg op zijn onafhankelijkheid stond, werkten er zoveel diverse culturen op in, met zoveel kruisbestuivingen, dat historici er tot vandaag niet uit zijn waar het ene volk eindigde en het andere begon.

In het stroombekken van de beneden-Donau bloeide hoe dan ook een hoogstaande beschaving. De regio was rijk aan gouderts, zodat de Daciërs wijd en zijd bekendstonden als edelsmeden - denk maar aan hun schitterende armbanden. In het Historisch Museum van Boekarest staat grandioos goud- en zilversmeedwerk tentoon, met stukken uit het neolithicum en het Geto-Dacische tijdperk. Sommige daarvan verlaten voor het eerst de collectie en zijn naar aanleiding van EUROPALIA in het Gallo-Romeins Museum in Tongeren te zien. Het vele goud ontging ook de Romeinse keizer Trajanus niet. Hij stuurde tussen 101 en 106 van onze tijdrekening zijn legioenen naar Dacië. De verovering verliep echter niet zonder slag of stoot. Vanuit zijn hoofdstad Sarmizegetusa voerde de legendarische Dacische koning Decebalus, een

Een Getische drinkbeker

© Rhyton in gilded silver, Getae, 325-275 BC © National Museum of Romanian History, Bucharest.

Expo

Te zien tijdens EUROPALIA ROMANIA

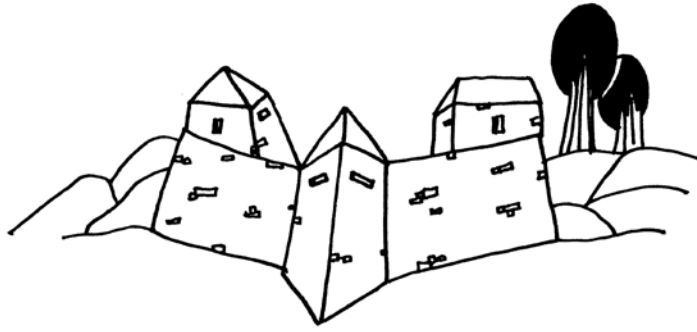
106 na Christus. De Romeinen voegen een groot gebied toe aan hun al uitgestrekte Rijk. De nieuwe provincie heet Dacia. Ze ligt in wat vandaag Roemenië is, het oude thuisland van Daciërs en Geten. De goud- en zilverschaten van deze volkeren schitteren eenmalig in België. Ze verlaten uitzonderlijk de schatkamer van het Nationaal Museum van de Roemeense Geschiedenis in Boekarest voor de expo **Dacia Felix - Het roemrijke verleden van Roemenië**.

Gallo-Romeins Museum Tongeren

19 10 2019 - 26 04 2020

GESCHIEDENIS

Roemeense versie van 'onze' Galliër Ambiorix, het verzet aan. Hij bedreigde meermaals het Romeinse rijk maar delfde uiteindelijk het onderspit. De Dacische burchten werden verwoest, Trajanus en zijn gevolg maakten ettelijke honderden kilogram goud buit. Op de 40 meter hoge zuil van Trajanus, die zich in Rome bevindt maar waarvan een kopie in Boekarest kan worden bewonderd, staan de diverse Romeinse campagnes minutieus gebeeldhouwd in 180 taferelen met 2500 personages. Dacië werd een provincie van het Imperium Romanum, die erg in trek bleek bij kolonisten uit het hele rijk: uit Gallië, Italië en Spanje. De kolonisten kwamen niet alleen af op het Dacische goud, ze lieten ook blijvende sporen na in de taal. Zó voorspoedig werd de provincie dat de Romeinen al gauw van het 'gelukkige Dacië', 'Dacia Felix' spraken. Vóór de verovering hadden de Daciërs al naam gemaakt hadden als geduchte gladiatoren, erna kozen velen van hen voor een militaire carrière, bijvoorbeeld binnen de keizerlijke garde. Niet voor niets herinneren heel wat Romeinse grafstenen aan de Dacische oorsprong van de gevallen strijders.

Keizer Trajanus

© Thomas Ihe

VOLKEREN UIT HET OOSTEN

Ruim tweeënhalf eeuwen lang blijft Dacië aan Rome onderworpen. Maar in 271 na Christus, als het Romeinse rijk vanuit het oosten door Barbaarse volkeren onder de voet gelopen wordt, besluit keizer Aurelianus dat de verdediging van Dacië te duur geworden is. Hij laat de provincie evacueren en ruimt baan voor de Goten. Behalve die laatste stoten ook de Hunnen, de Avaren, de Lombarden en de Vandalen door. Lang blijven de invallers echter niet. Alleen de Slavische volkeren oefenen tijdelijk een bredere invloed uit. De taal blijft Romaans, maar krijgt ook Slavische kenmerken.

Rome en het West-Romeinse rijk zijn allang gevallen, de keizerlijke en religieuze macht heeft zich naar Constantinopel verplaatst, de afstammelingen van de Daciërs zijn Byzantijnse christenen geworden. Veel materiële of schriftelijke bronnen zijn uit dat tijdperk niet overgebleven. Het lijkt wel alsof Dacië tussen de plooiën van de geschiedenis verdwenen is.

Veel later pas, eind negende eeuw, zullen de Magyaren, de huidige

Hongaren, zich blijvend vestigen ten westen van de Karpaten, "aan de andere kant van de bossen", in "Trans Silvania". Voor de Hongaren, die in eigen land door de Tataarse Gouden Horde worden bedreigd, vormt Transsylvanië een cruciale strategische buffer. De Romaanstalige bevolking blijkt intussen niet talrijk genoeg en te weinig georganiseerd om het gebied te verdedigen. Om het land agrarisch en militair te ontwikkelen laat de Hongaarse koning Duitse kolonisten overkomen, die Saksen genoemd worden. De oorspronkelijke bewoners worden lijfeigenen. De fundamenteën voor de huidige drietaligheid van Roemenië zijn daarmee wel gelegd, en steden als Brasov, Sighisoara en Sibiu beleven bloeiende jaren.

OTTOMANEN, RUSSEN EN HABSBURGERS

Eeuwen lang hebben de inwoners van het Tara Romaneasca, het 'Roemeense land', de vele invasies het hoofd geboden. Ook nu bieden ze weerstand. In het zuiden van het huidige Roemenië wordt Walachije het eerste onafhankelijke vorstendom; later, in het noordoosten, volgt Moldavië.

Expo

Te zien tijdens EUROPALIA ROMANIA

Als resultaat van een nauwe samenwerking met het Nationaal Museum van de Roemeense Geschiedenis, presenteert de tentoonstelling **Roots, De beschavingen van de Beneden-Donau** het begin van onze hedendaagse wereld aan de hand van 200 fascinerende artefacten. Aardewerk, antropomorfe beelden, ornamenten en wapens in goud of brons – sommige van zeer recente opgravingen en voor het eerst tentoongesteld – illustreren de symbolische revolutie van tijdens het neolithicum en de bronstijd.

Grand Curtius Luik

08 11 2019 – 26 04 2020

GESCHIEDENIS

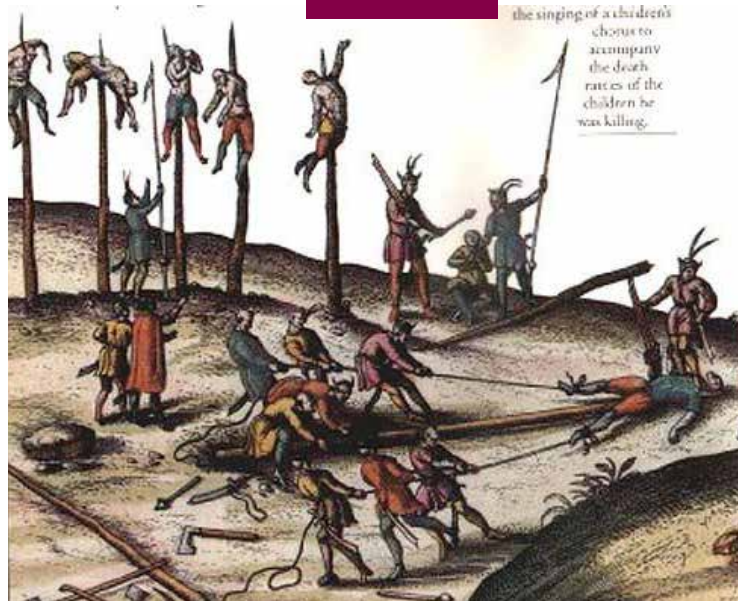
Maar terwijl beide 'voivodschappen' er alles aan doen om Hongarije van zich af te schudden, lonkt aan de andere kant van de regio, in het zuidoosten, nieuw gevaar. Daar komen de Ottomanen! Vier eeuwen lang zal de Dobrogea-streek, Walachijes toegang tot de Zwarte Zee, door de Sultan en zijn legers worden bezet. Na de val van Constantinopel in 1453 ondergaat Moldavië hetzelfde lot: het hertogdom wordt een vazalstaat van de Ottomanen. Alleen door forse belasting te betalen ontsnappen Walachen en Moldaviërs aan een gedwongen islamisering. Maar dan wil Vlad III, alias vorst Dracula (1431-1476), niet langer geld ophoesten.

Zo duidelijk is het wel, Hongaren en Roemenen hebben een gewrongen relatie. Maar als de Ottomaanse dreiging te acuut wordt, sluiten ze een verbond. De Moldavische koning Stefaan de Grote, Stefan cel Mare, bijgenaamd Athleet van Christus, gaat een jarenlange strijd aan. Zijn zoon Peter wakkert de nationale gevoelens aan, overal worden kerken en kloosters opgetrokken.

Hoewel de Ottomaanse druk op Transylvanië, Walachije en Moldavië niet gering is, staat met name die eerste regio open voor westerse invloeden zoals de Reformatie. Intussen leiden de economische, culturele en politieke uitwisselingen tussen de diverse vorstendommen naar steeds ruimere integratie. In 1600, onder koning Michaël de Dappere worden Transylvanië, Walachije en Moldavië voor het eerst verenigd.

Toch zal het nog bijna 300 jaar duren voor Roemenië het land wordt dat we vandaag kennen. De eenheid die Michaël voor elkaar kreeg, zou al gauw tot het verleden behoren. Terwijl Transylvanië onder Habsburgse controle kwam te staan, kregen de Ottomanen opnieuw het laatste woord in beide andere rijkjes.

In naam van de Sultan zwaaiden de zogenaamde Fanariotische prinses er de plak, naar de gelijknamige Griekse wijk in Constantinopel. Hoewel de West-Europese Verlichting amper tot over de Karpaten raakte, waren meerdere van deze vorsten hervormers. Aan het eind van de 18de eeuw legden ze mee de grondslag voor de latere Roemeense staat. Steden als Iasi en Boekarest

Vlad de Spietser dankte zijn naam aan de manier waarop hij zijn vijanden liet ombrengen

kregen een door de Verlichting beïnvloede intelligentsia.

Op het geopolitieke vlak werd het Ottomaanse Rijk stukje bij beetje de 'zieke man van Europa'. Russen, Habsburgers en Engelsen vraten het aan alle kanten aan. Terwijl Oostenrijk-Hongarije zich via de Donau een weg zocht naar de Zwarte Zee, wilden de Russische tsaren een vlotte door-gang naar de Middellandse Zee. Het Roemeense nationaal gevoel, aangewakkerd door de volksopstanden van 1821 en 1848, kreeg stap voor stap vorm.

In 1859 wordt Roemenië, een fusie van Moldavië en Walachije, een onafhankelijke staat; Boekarest krijgt de status van hoofdstad. Nadat Transylvanië door Oostenrijk-Hongarije is geannexeerd, erkent het Congres van Berlijn (1878) het koninkrijk Roemenië als soeverein land. Kort daarna wordt de blauw-geel-rode vlag als nationale driekleur aangenomen. Op de integratie van Transylvanië blijft het wachten tot na de Eerste Wereldoorlog.

DRACULA

In het kader van een machtsstrijd om de troonsopvolging zou Vlad III de Spietser, alias Dracula, meerdere bojaren of feodale leenheden hebben laten onthoofden. Vervolgens zou hij hen als lokaas hebben gebruikt voor rivierkreeften. Andere bojaren werden uitgenodigd om kreeft te eten maar kregen na afloop te horen dat het om de lijken van hun vrienden ging – waarna Vlad hen op scherpe palen liet spietsen. Echt gebeurd? Ja, maar Vlad de Spietser was de enige vorst niet die zijn vijanden destijds op die manier berechtte. En vooral: de Hongaarse koning Matei Corvin zou de ware versie van de feiten her en der in Europa hebben aangedikt om Vlad in diskrediet te brengen. En de naam Dracula? Die betekent zoveel als 'Zoon van de Draak'. Vlads vader, Vlad II, was een vooraanstaand lid van de christelijke, door de Hongaarse koningen opgerichte Drakenorde, een riddergenootschap. De historische waarheid macht niet baten, de legende van Dracula was geboren en zou later, in de 19de eeuw, de Britse schrijver Bram Stoker inspireren. Meer dan een reusachtig literair succes was er niet nodig om Transylvanië voorgoed met vampierenbloed in verband te brengen.